

2013 balandžio mėn. 04 d. 12:51:07 Rūta JUKNEVIČIŪTĖ, „Respublikos“ žurnalistė

Aušrinė Burneikienė. Eltos nuotr.

Žmogaus teises ginančios kontoros Lietuvoje nebesutelpa. Nepaisant to, ketinama įkurti dar vieną - Nacionalinę žmogaus teisių instituciją. Valdininkai stebisi, kaip be tokios institucijos išsivertėme iki šiol, - esą ji būtina norint „žaisti pagal Europos Sąjungos taisykles“. O kodėl apskritai žaidžiama tuo, ką lietuviai laiko šventu - vyro ir moters meile, protėvių tradicijomis?

Dar viena kontora

Šiuo metu Lietuvoje žmogaus teisių apsaugą vykdo Seimo kontrolieriai, lygių galimybių kontrolierius, vaiko teisių kontrolierius, žurnalistų etikos inspektorius, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija.

Pristeigta ir ne viena dešimtis viešųjų įstaigų, nevyriausybinių organizacijų, besimaitinančių iš ES, Lietuvos ministerijų, užsienio ambasadų finansuojamų projektų. Veikia Žmogaus teisių stebėjimo institutas, Lietuvos žmogaus teisių centras, Lygių galimybių plėtros centras, Žmogaus teisių gynimo ir socialinės integracijos centras ir daugybė kitų. Ne tik pavadinimai panašūs, bet ir veikla - mažumų (dažniausiai lytinių) gynimas.

Kam prireikė dar vieno instituto, kai žmogaus teisių sergėtojų pristeigta ant kiekvieno kampo?

Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas **Leonardas Talmontas** aiškino, kad tokią instituciją įsteigti ragina Jungtinės Tautos ir Europos Sąjunga.

„Čia išeina taip, kad Lietuva vienintelė Europos Sąjungoje neturi tokios institucijos, kuri jungtų tuos klausimus. Jau praeitą kadenciją buvome raginami Jungtinių Tautų, kad būtų sukurta tokia institucija. Buvo raginimas, bet Seimas atmetė tą projektą. Dabar vėl esame raginami, kad sukurtume“, - teigė parlamentaras.

Kas čia per žaidimai?

L.Talmonto teigimu, anksčiau šios institucijos atsisakyta dėl krizės. O kaip dabar - pinigų netrūksta?

„Matote, jeigu mes norime žaisti pagal tam tikras taisykles, jei esame ES, norime būti ten, vis dėlto reikia imtis to dalyko. Jei nenorime, tai visada rasime priešasčių, krizių ir niekada neįsteigsime. Vis dėlto referendumas pasakė, kad norime būti ES, tai turime paisyti tų taisyklių“, - įtikinėjo L.Talmontas.

O kodėl apskritai turėtume žaisti? Ir ką žaisti? Lyties keitimą? Vaikų darželiuose perrenginėjimą - berniukų sijonėliais, mergaičių kelnėtimis? Į šiuos klausimus neatsakoma.

Tiesa, Seimo narys sutinka, kad visuomeninių organizacijų, ginančių žmogaus teises, Lietuvoje jau yra per daug. Todėl esą dar svarbiau įkurti nacionalinę instituciją, kuri visas sužiūrėtų: „Matote, labai daug visokių visuomeninių institucijų. Kiekvienas nori ką nors ginti. Aš tai viena pasakysiu: jei vaiką prižiūri 10 mamų, nuo to vaikui geriau nebus. Turi būti viena institucija, kuri tuos dalykus koordinuotų. Tada bus daugiau tvarkos. Dabar visi gina savo nuomonę, o tu

nuomonių labai daug“.

Tačiau, anot jo, iš ES projektų gyvenančių viešųjų įstaigų uždaryti neketinama - būtų nedemokratiška.

„Ne, ne - nieko neketinama uždaryti. Ten visuomeninės organizacijos, o čia jau būtų ne visuomeninė, o valstybinė. Niekas joms (viešosioms įstaigoms - red. past.) neuždraus dalyvauti projektuose, jos ir toliau vykdys savo funkciją. Mes gyvename demokratinėje valstybėje - negalime uždrausti. Jei yra lėšų, jei yra visokių programų, jos gali dalyvauti. Tai ne tik Lietuvos lėšos, bet ir europinės lėšos. Tegul žmonės, jei dirba, gauna lėšas, veikia“, - tvirtino Seimo narys.

Paklaustas, kokią naudą, be ES lėšų panaudojimo, jos teikia visuomenei, L.Talmontas buvo lakoniškas: „Jie turi nuomonę. Jei pasisako, pavyzdžiui, prieš prekybą žmonėmis, jie yra labai reikalingi. Juk tokių dalykų pasitaiko. Žmonės gerą darbą dirba“.

Garbė projektų rašytojams

Anot lygių galimybių kontrolierės Aušrinės Burneikienės, šiandien Lietuvoje yra šimtai nevyriausybinių organizacijų, save įvardijančių žmogaus teisių gynėjais. „Vien moterų teises ginančių yra daugiau nei 100“, - akcentavo ji.

A.Burneikienė pripažino, kad ne visos organizacijos įkuriamos tam, kad ką nors naudinga nuveiktų: „Tikėtina, kad yra organizacijų, kurios yra daugiau prašytojos. Reikalauja, bet mažai siekia ko nors darbu“.

„Kalbėti apie jų išdalijimą ar sujungimą nėra pagrindo, nes pagrindinis jų bruožas - savarankiškumas, savaveiksiškumas. Kokį nors diktatą valstybei dėl to įvesti nevalia“, - pridūrė ji.

O jei jos savo projektams naudoja mokesčių mokėtojų pinigus? Ar ir tada neturime teisės kištis į jų veiklą?

„Aš tai būčiau tas žmogus, kuris pasisako už tų organizacijų projektinę veiklą, jei jos sugeba pasinaudoti ES teikiamomis galimybėmis. Tai tik skatinčiau. Jei tai moka daryti, jei jais pasitiki ES ir skiria pinigus... Juk kontrolė ir atskaitomybė yra tikrai didelė. Jei kas nors galvoja kitaip, tegul pabando tais pinigais pasinaudoti. Tegul pabando laimėti kokį projektą. Tada tikrai atsisakys tos nuomonės. Nelengvai tie pinigai gaunami - pirmiausia reikia mokėti jų paprašyti, kitas dalykas - įgyvendinti projektus. Tam ir laiko, ir erudicijos reikia. Ne tas pats, kas močiutei į kaimą laišką parašyti“, - tvirtino kontrolierė.

Projektus kepa, bet atsiskaitinėti neketina

Šiuo metu nacionalinio žmogaus teisių koordinatoriaus poziciją užima Lietuvos žmogaus teisių centras, įsteigtas 1994 metais. Ar nesibaiminama konkurencijos, jei įsteigus Nacionalinę žmogaus teisių instituciją centro neberekės?

Įstaigos vadovas Gediminas Andriukaitis įsitikinęs, kad vietos po saule užteks visiems.

„Visos nevyriausybines organizacijos, lygiai taip pat ir Lietuvos žmogaus teisių centras, yra iš biudžeto tiesiogiai nefinansuojamos. Jos veiktų kaip partneris. Teiktų savo nuomonę, keltų savo klausimus. Ir, manau, jos tiesiog papildytų viena kitą. Konkurencijos aš čia tikrai nematau“, - savo centro reikalingumą įrodinėjo jis.

G.Andriukaitis paaiškino, kad jo vadovaujamas centras yra išlaikomas iš viešųjų fondų. Pavyzdžiui, centrą remia Europos tinklo prieš rasizmą fondas, Nyderlandų Karalystės ambasada, Amerikos centras.

Tačiau kuo skiriasi centro veikla nuo kitų panašiai besivadinančių žmogaus teisių organizacijų,

G.Andriukaitis pasakyti negalėjo.

„Lietuvoje niekas nedraudžia steigti nevyriausybinės organizacijos ir jas pavadinti, kaip tik nori“, - paaiškino jis.

Kitų viešųjų įstaigų vadovai apskritai vengia kalbėti, ką veikia jų organizacijos. Apie homofobiją, ksenofobiją ir kitas savo įsivaizduojamas fobijas garsiai šaukiantys žmogaus teisių „ekspertai“, vos paklausti apie gaunamą finansavimą, užsisiuvo burnas. Vienas iš homoseksualistų eitynių organizatorių Lygių teisių ir socialinės plėtros centro vadovas Vytautas Valentinavičius pareiškė, kad neketina teikti informacijos, kaip panaudoja mokesčių mokėtojų lėšas. Lygių galimybių plėtros centro direktorė Virginija Aleksejūnaitė taip pat atsisakė kalbėtis.

Lankėsi ES žmogaus teisių policininkai

Vakar į Lietuvą atvyko Europos Parlamento Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto narių delegacija, vadovaujama šio komiteto pirmininko Mikaelio Gustafsono. EP nariai labiausiai domėjosi ne daugumos, o įvairių mažumų - ypač seksualinių - teisių užtikrinimu Lietuvoje. Delegacija taip pat apsilankė ir Europos lyčių lygybės institute, kurį EP jau kartą svarstė uždaryti. O Seimo narė Aušrinė Marija Pavilionienė, savo vardu svečiams net surengė pietus.

Viešosios įstaigos, ginančios žmogaus teises

1. Žmogaus teisių stebėjimo institutas. 2. Lietuvos žmogaus teisių centras. 3. Žmogaus teisių gynimo ir socialinės integracijos centras. 4. Pilietinių teisių institutas. 5. Lygių galimybių plėtros centras. 6. Žmogaus teisių aljansas. 7. Žmogaus teisių namai. 8. Europos žmogaus teisių fondas. 9. Lygių galimybių ir visuomeninio integravimo centras. 10. Kaukazo moterų teisių institutas. 11. Konstitucinių teisių gynimo agentūra. 12. Nuteistųjų teisių gynimo fondas. 13. Nacionalinis žmogaus teisių gynimo centras. 14. Lietuvos gėjų lyga.

Asociacijos

1. Asmens teisių gynimo asociacija. 2. Asociacija „Lietuvos žmogaus teisių lyga“. 3. Kauno žmogaus teisių gynimo bendrija. 4. Lietuvos žmogaus teisių asociacija. 5. Piliečių teisių gynimo Asociacija „Mūsų teisė“. 6. Neįgalųjų žmonių teisių gynimo asociacija. 7. Vartotojų ir žmogaus teisių gynimo organizacija. 8. Žmogaus teisių ir humanitarinės pagalbos asociacija. 9. Žmogaus teisių ir socialinių garantijų gynimo organizacija.

Parengta pagal dienraštį „Respublika“

Pasidalink:

Respublika.lt pasilieka teisę pašalinti nekultūringus, keiksmažodžiais pagardintus, su tema nesusijusius, kito asmens vardu pasirašytus, įstatymus pažeidžiančius, šlamštą reklamuojančius ar nusikalsti kurstančius komentarus. Jei kurstysite smurtą, rasinę, tautinę, religinę ar kitokio pobūdžio neapykantą, žvirbliu išskridę jūsų žodžiai grįždami gali virsti toną sveriančiu jaučiu - specialiosioms Lietuvos tarnyboms pareikalavus suteiksime jūsų duomenis.